

Kamu Çalışanlarının Sesi

TÜRKAV

TÜRKİYE KAMU ÇALIŞANLARI
KALKINMA ve DAYANIŞMA VAKFI

Sayı: 21 • Temmuz-Ağustos 2006

Dünden bugüne, Bugünden geleceğe...

Prof. Dr.
Mustafa TURAN

Haysiyet ve Umudun Zaferi: “30 Ağustos”

Bir millet, haysiyetini ve umudunu kaybettiği zaman vücuda getirdiği bütün değerleriyle birlikte yek ile yeksan olur gider.

19. yüzyılda vuku bulan gelişmelerle ilgili yapılan değerlendirmelere bakıldığı zaman dünyayı meşgul eden asıl meselenin Büyük Osmanlı'nın tasfiyesi meselesi üzerinde yoğunlaştığı görülür. Yüzlerce yıl dünya hakimiyetini kovalayan bir gücün tasfiye edilmesi o kadar da kolay değildir. 1815'te toplanan Viyana Kongresi ile statüko yeniden belirlenmiş ve aralarındaki meseleleri halleden emperyalist devletler, tarihi misyonlarını gerçekleştirmeye girişmişlerdir. Bu tarihten sonra bütün Batılı devletlerin politikaları hep bu yönde olmuştur.

1. Cihan Harbi de göstermiştir ki, yıkılan bir devlet, ancak direnen bir millet vardır. Çanakkale'den Sarıkamış'a, Yemen'den Galicya'ya na-müsait şartlarda düvel-i muazzamaya karşı verilen mücadelelerde devletin bütün yükünün Türk Milleti'nin omuzlarına yüklendiği görülmektedir. Bütün cephelerde büyük kahramanlıklar ve destanlarla dolu mücadelenin sonunda Osmanlı Devleti kaybetmiştir. Mondros'u imzalayarak savaştan çekilen Osmanlı aslında tarih sahnesinden çekiliyordu.

Artık Osmanlı teslim olmuştur. 18 Mart 1915'te Çanakkale'yi geçemeyen Müttefikler, 15 Kasım 1918'de yani, üç buçuk yıl sonra 167 gemi ile büyük kahramanlar gibi ellerini kollarını sallaya sallaya

boğazları geçmişler, 500.000 kişi ile beceremedikleri işgali 3.500 kişi ile gerçekleştirmişlerdir. Bando eşliğinde sokaklardan geçen İtilaf Devletleri birliklerinin önünde levantenler yürüyor; subay ve askerlere çiçekler atıyor; bağırsıyor; kucaklaşıyor ve şapkalarını havaya atıyorlardı. Bunlar bütün harp boyunca hiç bir kötülüğe uğramadan İstanbul'da oturmuş ve hiç ses çıkarmamış kimselerdi.

Yahya Kemal'in terennüm ettiği gibi göz kapaklarının arkasında eski vatan bizim diyar olarak kaldı ta kıyamete dek; kalanlar vatanda düşmanı seyretmek ıztırabıyla yaşayacaktır. Düşman sadece savaştığımız devletler değilmiş meğer. Düşman süngüsü adım adım Türk Milleti'nin harim-i ismetine uzanacak; ancak Türk'lün haysiyeti ve gururu umudunu yitirmeyecek ve birgün bu badireyi atlatacağı inancını koruyacaktır.

Vatanda korkulu rüya içindeyiz, gerçek.

Fakat bu çok sürmez, mutlaka şafak sökecek.

Ateş ve kanla siler, birgün, ordumuz lekeyi,

Bu, insan oğluna bir şeyn (ayıp, leke) olan, Mütareke'yi,

Yahya Kemal'in bu dizelerinde ifade ettiği gibi insanoğlu için bir leke olan bu mütarekeyi binbir meşakkat içinde yeniden kurulan Türk ordusu ateşle kanla silmeyi başaracaktır.

Mondros bir ateşkes idi. Osmanlı'yı bir madde ile (7.madde) tamamen esir alan bir ateşkes. Arkasından meşhur Sevr Antlaşması imzalatılacak ve Türk Milleti'nin

Anadolu'da yok edilmesine kalkışılacaktır. Ordusunu terhis etmiş, silahını, cephanesini teslim etmiş bir devletin artık yapabileceği hiçbir şey kalmamıştır. Yıllarca cephelerde kırılan bir millet haysiyeti için mücadeleye girişecektir.

Yeniden ordu kurmak gerekti. Yeniden başlamak ve düvel-i muazzamayı dize getirmek lazımdı. Mustafa Kemal Paşa liderliğinde oluşturulan Kuva-yı Milliye birlikleri süratle direnişi başlatmışlar ve yeniden destanlar yazmaya başlamışlardır.

İngilizler ve Yunanlılar, Kuvâ-yı Milliye'den düzenli orduya geçen ve bunun ilk semeresini İnönü'de gören Ankara Hükümeti'ni daha başlangıç aşamasında ezmek istiyorlardı. İngilizler, Sèvres Antlaşması'nı bir an önce uygulamak için Yunanlıları ikinci ve esaslı bir taarruza geçirdiler. Prestijleri sarsılan Yunanlılar da Sèvres Antlaşması ile elde ettikleri menfaatlerine sahip olmak için daha büyük çapta bir taarruz hazırlığında bulunuyorlardı.

Sakarya vadisinden Menderes vadisine kadar 400 km.lik bir cephe üzerinde 100.000 kişi ile hücum eden Yunanlılar, bir kaç günde Eskişehir'e ve sonra Ankara'ya gireceklerini söylüyorlardı. Ancak yedi gün yedi gece devam eden muhârebeden sonra düşman bozuldu.

T.B.M.M.'nde Meclis Başkanı Celâleddin Arif Bey'in, "Güneş ışınlarından faydalanmak bizim de hakkımızdır. Biz bu hakkımızı Misâk-ı Millî ile bütün dünyaya ilân ettik. Düşmanlarımız alayla bize güldüler. Fakat biz gülmedik. Demir kafes içine atılan aslanlar gibi kükredik ve o kafesin demirlerini birer birer kırdık. Bugün yine bütün cihana ilân ederiz ki Türk Milleti ancak Misâk-ı Millî dairesinde yaşayabilir. Çünkü yaşayabilmemiz için en az tayin eylediğimiz hudut esası budur. Misâk-ı Millî bizler için iman halini almıştır. Türk bunun üzerine ant içmiştir..." sözlerinden de anlaşılacağı gibi artık bu zaferden sonra millî davanın, haklılığı daha gür bir sesle haykırılıyordu.

İnönü muharebelerinde kazanılan zaferler nihai başarıyı sağlayacak zaferler olmamış, Eskişehir ve Kütahya savaşlarında Türk ordusu, kendisinden çok üstün durumda bulunan Yunan ordusu karşısında tutunamamıştır.

Ve Sakarya...

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!

Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

Çatlıyor, yırtıyor yokuşu sökmek için....

22 gün 22 gece süren kanlı mücadele...

Eskişehir ve Kütahya savaşlarında yenilse de Türk ordusunun tamamen zararsız hale getirilemediğini bilen Yunanlılar 13 Ağustos 1921'de harekâta geçtiler. Bir meydan muhârebesiyle Türk ordusunu tamamen yok etmeyi plânlamışlardı. Yunan saldırısı karşısında Türk ordusu Sakarya'ya doğru çekilmeye başladı. 23 Ağustos 1921'de Yunanlıların Türk ordusuna hücumu ile başlayan muhârebede 26 Ağustos'ta Türk ordusu

Yunan kuvvetlerinin çevirme teşebbüsleri ile çok sıkışık bir duruma düştü. 100 km. uzunluğundaki hat üzerinde cereyan eden savaşta sol kanattaki Türk kuvvetleri Ankara'nın elli kilometre güneyine kadar itildi. İşte bu sıralarda Mustafa Kemal Paşa, büyük fedâkârlıklarla oluşturulan savunma hattından gerilere çekilmek düşüncesini ortadan kaldırmak için şunları söylemiştir:

"Hatt-ı müdâfaa yoktur, sath-ı müdâfaa vardır. O sath bütün vatanıdır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz. Onun için küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir. Fakat küçük büyük her birlik ilk durabildiği noktada yeniden düşmana cephe kurup savaş devam eder. Yanındaki birliğin çekilmeye mecbur olduğunu gören birlikler ona tâbi olamaz. Bulduğu mevzide sonuna kadar dayanmaya ve karşı koymaya mecburdur."

Sakarya Savaşı sırasında söylenmiş olan bu söz esasen Millî Mücadele ruhunun bir ifadesinden başka bir şey değildir. Zira Millî Mücadele boyunca fakr ü zaruret içerisinde oluşturulan ordunun istenilen başarıyı ve zaferi kazanabilmesi için Mehmetçiğin vatanın her karış toprağını kanıyla savunması gerekecektir.

10 Eylül'de genel bir taarruza geçen Türk kuvvetlerinin başarısı karşısında Yunanlıların, mevzilerini bırakarak bozgun halinde Sakarya'nın batısına çekilmekten başka çaresi kalmamıştır.

Sakarya Muhârebesi, Türk İstiklâl Harbi'nin bir dönüm noktasıdır. Zira bu savaşla 1683'te Viyana önlerinde başlayan Türk bozgunu durdurulmuş, Haçlı düşüncesi ve gücü kırılmıştır. Sakarya Savaşı'nın kazanılmasıyla büyük bir tehlike çözülmüş oldu.

Yunanlıları, Sakarya Savaşı'ndan beri taarruz için hazırlık yapan Türk ordusu karşısında bırakmak istemeyen İtilâf Devletleri de mütarake teklifinde bulunuyorlardı. 22 Mart 1922 tarihiyle yapılan mütâreke teklifinde çatışmaların derhal kesilmesini ısrarla tavsiye ederlerken, Yakınoğlu'da barışı îade etmek ve yeniden can ve mal kaybetmeden Anadolu'nun tahliyesini istediklerini beyan ediyorlardı (!). Bu tekliften dört gün sonra İtilâf Devletlerinin Dışişleri Bakanları barış şartlarını içeren 26 Mart 1922 tarihli ikinci notayı göndermişlerdir. Her iki notanın da taşıdığı ağır şartları göz önünde bulunduran Mustafa Kemal Paşa ise esaslı ve büyük bir savaşa hazırlanmak gerektiği kanaatindeydi. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa, müzâkerelerden faydalanmak isteyen Yunanlılara yeni bir imkân vermek de istememiştir. Nitekim her iki notaya 5 Nisan 1922 tarihinde verilen cevapta ilke olarak ateşkes anlaşmasının kabul edildiği, ancak temel şart olarak Anadolu'nun boşaltılması işine hemen başlanmasının zaruri olduğu ifade edilmiştir. İtilâf Devletleri, 15 Nisan 1922 tarihinde verdikleri cevapta Türk teklifini kabul etmemişlerdir. Esasen bu beklenen bir neticedir. Esaslı bir savaşa hazırlanan Türk tarafı,

verilen cevapta siyaseten haksız bir duruma düşmemek için ustaca bir diplomasi dili kullanmıştır. 15 Nisan 1922 tarihinde İtilâf Devletleri'nce verilen üçüncü notada da İtilâf Devletlerinin mütâreke ile beraber derhal tahliye kabul edemeyeceklerini ve tahliyenin sulh şartlarının tamamının kabulüne bağlı olacağı bildirmiştir.

Savaşın sona erdirilmesi konusunda siyasî cenahta sürdürülen teşebbüslerden bir sonuç alınamamış, Millî Mücâdele'nin başından beri istenildiği vechile Anadolu'nun düşmandan tahliyesinin siyaseten mümkün olamayacağı bir kez daha anlaşılmış oluyordu. Artık siyasî teşebbüsler yerini sessiz bir bekleyişe bırakmıştır.

Sakarya Savaşı'ndan sonra mütâreke için bu gelişmeler yaşanırken, bir yandan da ordunun eksikleri tamamlanmaya çalışılıyordu. 14/15 Eylül 1921 tarihinde seferberlik ilân edilerek ordunun muharip gücü artırılmaya çalışılmıştır. Çeşitli yerlerdeki ordu birliklerinin de kaydırılmasıyla Batı cephesinde ilk defa 200.000'e yakın insan toplanabilmiştir. Büyük çapta bir meydan muhârebesi düşünülüyor olduğundan çok sayıda silâh ve cephaneye ihtiyaç vardı. Türk vatansaverlerinin kurdukları Karakol Cemiyeti, M.M. Grubu, Hamza Grubu gibi adlarla faaliyet gösteren gizli teşkilâtlar, büyük fedâkârlıklarla Müttefiklerin denetimi ve muhâfazası altındaki depolardan kaçırdıkları silâh, cephâne ve diğer savaş malzemesini gizlice Anadolu'ya yolluyorlardı. İtilâf Devletlerince kamaları alındığı için çelik bir borudan başka işe yaramaz durumdaki Türk topları Anadolu'da Türk ustaları tarafından işler hale getiriliyordu.

*Meydan Muharebesi ya da Büyük Zafer...
Artık Türk Milleti tek yürek Allah'a dua ediyordu:
Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya rabbi,
Senin uğrunda ölen ordu budur ya rabbi,
Ta ki yükselsin ezanlarla müeyyed namın,
Galib et çünkü bu son ordusudur İslâm'ın*

26 Ağustos sabahı Türk topçusunun ateşiyle başlayan Büyük Taarruz, plânlandığı gibi bir imha savaşı olacaktı. Düşmanın kaçmasına fırsat verilmemesi gerekiyordu. Nitekim Türk kuvvetleri, Yunan ordusunun büyük bir kısmını Dumlupınar'da sıkıştırıp imha etmeyi başarmıştır. 30 Ağustos 1922 tarihinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın bizzat sevk ve idare ettiği meydan muhârebesinde tamamen kuşatılan Yunan askerleri imha olmaktan kurtulabilmek için süratle kaçmaya başlamışlardır. Yunan birliklerinin pek az bir kısmı Kızıtaş deresinden çekilebilmişlerdir. Eskişehir grubundan gelen bir Yunan tümeni de Gediz-Sınav yoluyla çekilmeye çalışılıyordu. Dumlupınar'ın doğusunda kalan Yunan birlikleri ise Uşak istikametine çekilmiş bulunuyordu. 1 Eylül 1922 günü Mustafa Kemal Paşa, birliklere "Ordular! İlk hedefiniz Akdenizdir

İleri!" emrini vermiştir. 26 Ağustos 1922 de başlayan ve Afyonkarahisar-Altıntaş-Dumlupınar arasında cereyan eden muhârebe beş gün beş gece devam etmiş, zâlim ve mağrur düşmanın aslı unsurları tamamen imha edilmiştir.

Dağılmış haldeki Yunan askerleri, bir yandan kaçmaya çalışırken bir yandan da Yunan Başkomandan ve Batı cephesi karargâhları Uşak'a nakledilmişti. Türk ordusunun taarruzu karşısında tutunamayan Yunan Başkomutanı General Trikopis de 2 Eylül 1922 tarihinde esir edilmiştir.

Büyük Taarruz başladıktan sonra Yunan ordusunun ric'atini gören İngilizler, artık Yunanlılar marifetiyle hiçbir şey yapamayacaklarını anlamışlardı. Yunan ordusunu, Türk ordusu karşısında daha fazla ezdirmek istemeyen İngilizler için mütâreke istemekten başka bir çare kalmıyordu.

Mütâreke görüşmeleri, 3 Ekim'de Mudanya'da başlamış, fâsılalarla 11 Ekim'e kadar devam etmiştir. 11 Ekim 1922 günü Mudanya Mütârekesi imza edilmiştir.

Sonuç olarak;

1-Başkomutanlık Meydan Muharebesi'ni hazırlayan olayların bihakkın bugün bilinmesi zarureti vardır. Üzerinde yaşadığımız coğrafya ve tarihimizin bizlere empoze ettiği husus: Sevres Antlaşması ile yapılmak istenen hiçbir şeyden vaz geçilemeyeceğinin farkında olmaktır.

2-Osmanlı Devleti'ni tamamen tasfiye edemediğini düşünen Hıristiyan Batı'nın, Türk Milleti ve Türk Devleti/Vatanı hakkındaki duygu ve düşüncesinin değişmediği ve değişmeyeceği gerçeğinin bilinmesi gerekmektedir.

3-Misak-ı Milli, bu topraklar üzerinde ilelebet bağımsız yaşamak arzusunun bir ifadesi olarak bütün mana ve mahiyeti itibarıyla bugün de yeminimizdir. Türk toprakları üzerinde emelleri olan emperyalist devletler, hatırımızdan asla çıkarmadığımız bir yeminin unutulduğu zehabına kapılmasınlar.

4-Başkomutanlık Meydan Muharebesi Türk Milleti'nin haysiyet savaşıdır. Türk'ün haysiyeti istiklal ile eşdeğer bir mevhumdur. 30 Ağustos 1922 tarihinde kazanılan bu zafer, Türk için haysiyetin, şerefın, namusun ve istiklalın taşıdığı anlamı ifade etmektedir.

5-"Türk'ün haysiyeti ve izzet-i nefis ve kaabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa, mahvolsun daha evlâdır!. Binaenaleyh ya istikl ya ölüm!" Millî hâkimiyete dayanan kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak kararı ile yola çıkan Mustafa Kemal Paşa'nın bu karar ile ilgili gerekçesini ifade eden bu sözlerindeki mana 30 Ağustos'ta kazanılan büyük zaferle anlaşılmıştır.

6-Kendi tarihlerinde böyle bir zaferi olmayan emperyalist devletler bilmelidirler ki, Türk Milleti'nin haysiyeti, Türk istiklalini ilelebet muhafaza ve müdafaa edecek canlılığı her zaman saklı tutacaktır.